

La Chesa Planta Samedan dess gnir renovada ed in ün prüm pass dess la part dal nord survgnir ün s-chodamaint. A dretta ün sguard illas localitèdes patrizielas.

fotografias: Martin Camichel/mad

Visiuns per la Chesa Planta Samedan

La Chesa Planta a Samedan es düraunt ils ultims decennis pütöst be steda üna fatscheda sainza orma. Düraunt ils ultims quatter ans s'evran però adüna pü suvenz las portas da la chesa signurila immez Samedan e que dess in futur capiter auncha pü suvenz. Il nouv cussagl da fundaziun evaluescha tuot las pussibilitèdes d'adöver futur.

«Uschè granda scu cha la chesa scu tela es, almain uschè grand es eir il potenziel da svilup e da l'adöver futur in diversas direziuns. Ma que nun ho per exaimpel üngün s-chudamaint. Que es insè il pü grand problem pel mumaint», disch Annetta Ganzoni, presidenta da la Fundaziun de Planta. Daspö il favrer da quist an es ella al timun da la fundaziun samedrina ed es pel mumaint insembel cul cussagl da fundaziun vi d'evaluer pussibels adövers futurs per la Chesa Planta Samedan.

La chesa signurila immez il cumün – chi'd es üna da las pü grandas da sieu gener in Grischn – es eir steda il

punct da partenza per la Fundaziun de Planta l'an 1943. Lo vaivan nempè trais descendents da la famiglia de Planta miss a disposiziun l'edifizi patriziel cumprais tuot l'inventar a la nouva fundaziun, chi'd ho l'incumbenza da gestiuner üna biblioteca rumauntscha scu eir da promover la lingua e cultura rumauntscha cun cuors ed occurrenz. La chesa scu tela es pütöst gnida negligida ün pö u ida ün pö in schmanchaunza. U meglter dit: las pussibilitèdes finanzielas e da persunel da la fundaziun haun fin uossa pussibilito da sgürer las incumbenzas principièlas.

Üna fatscheda sainza orma davous
«Eau d'he vivieu que sves ed eau cugnusch a bgers Samedrins auncha pü vegls e quels dian tuots il listess: Que s'ho lösch be vis la fatscheda da la Chesa Planta e tuot il rest d'eira scumando. L'ün u l'oter saro auncha rampcho sur la saiv per ir a fer üna baschatta», uschè Annetta Ganzoni. Intaunt cha la chesa patriziela cun la granda piazza centrela d'eira lösch be üna fatscheda sainza orma, s'haun las portas düraunt ils ultims quatter ans aviertas adüna dapü al public.

Cun ün program culturel da sted – cun teaters, concerts, exposiziuns ed

ün di da litteratura – ho la mnedra da la Chesa Planta Samedan daspö il 2020, Martina Shuler-Fluor, cumanzo a der nouva vita al stabilimaint istoric ed eir reactivu il grand üert. Tenor Annetta Ganzoni ho que sgür già gieu ün grand effet e l'ingaschamaint da Martina Shuler-Fluor es eir ün motiv important per la presidenta per collavurer ed invier ün proget da renovaziun per la Chesa Planta. Impü muossa il plaschir da vart dal public per las diversas occurrenz in Chesa Planta cha l'interess es cò e cha que s'hegia perque da render auncha pü aviertas las portas da la chesa.

S-chazis chi stöglan gnir scuvierts
Tenor la presidenta da la fundaziun as rechattan illa chesa signurila immez Samedan eir auncha divers ogets, cudeschs e textilielas unicas ed istoricas, chi'd haun auncha da gnir inventarioss, restauros u dafatta scuvierts. Traunter oter as tratta que da la biblioteca da las famiglias Salis e de Planta cun ouvras unicas a partir dal 16avel tschientner scu eir d'üna collecziun da passa 150 vstieus istorics. «Eir scha bgers haun vis fin uossa be la fatscheda, nu's tratta que tar la Chesa Planta d'üna chesa vöda. Dimpersè d'üna chesa plaina – forsa memma plaina», disch An-

netta Ganzoni cun ün surrir. Ella agiundscha cha las pussibilitèdes, ma eir las lezchas chi sun colliedas cun quista chesa, sajan fich multifaras.

Per insomma pudair avrir las portas tuot an e realiser las pussibilitèdes multifaras, ho scu prüm da gnir installu ün s-chudamaint. Quel es in ün prüm pass però previs be per la part dal nord, chi cuntegna numerus locals e bgers da quels na druvos. La part dal süd – inuacha'l museum d'abiter as rechatta – nu po però our da motivs da conservaziun da mobiglias eui. gnir s-chudedada.

Sclarir che chi'd es realisabel

La fin da settember finischa eir il contrat da fittaunza cun l'Archiv culturel d'Engiadin'Ota, chi d'eira 25 ans dachesa i'l murütsch da la Chesa Planta Samedan. «Uossa ch'ans mauncha bainbod eir quist fittadin ed uschè eir entredgias, vaina da pisserer per novas in futur. Il prüm böt es d'approfondir l'ideja d'ün center da cumpetenza per la lingua e cultura rumauntscha in Chesa Planta», declera la presidenta da la Fundaziun de Planta. In quel connex es tenor ella il prosem pass d'invier discours cun otras associaziuns affiliedas scu l'Uniuon dals Grischs, il büro da bilinguited a Samedan scu eir las medias rumauntschas.

L'ideja füs da metter ad ir spazis da collavuraziun u eir büros singuls ed uschè reunir la gliעד chi lavura sün listess champ per promover ün barat reguler e druver sinergias. Scha que nu vess da funcziuner cun las organizaziuns rumauntschas, alura pudess il nouv cussagl da fundaziun eir s'imaginer dad ir in tschercha da partenaris chi vessan vögla da metter ad ir ateliers da lavur, art u litteratura. Impü vain eir sclarida la pussibilitèda da der a fit ün'abitaziun in Chesa Planta, siand cha quella ho eir il dret d'abiter.

In mincha cas voul il cussagl da fundaziun eir spordscher dapü sustegn linguistic per la Regiun e las vschinaunchas da l'Engiadin'Ota, siand cha quellas sun importantas adressatas ed al listess mumaint eir sustegnitureas da las spüerta da la Chesa Planta. «Que sun eir in futur partenaris indispensabels», uschè Annetta Ganzoni, chi voul uossa ramasser inavaunt idejas, zieva lascher fer ün stüdi da fattibilitèd ed alura lascher elavurer ün proget chi's cunfo eir cun la Chüra da monumaints. Que dess gnir fat be il pü necessari, ma tuot que chi fo dabsögn. Ella disch: «In seguit daro que ün fundraising, ma scu prüm druvainsa ün proget cun mauns e peis, e na be fantasias.» Martin Camichel/fmr

Il Cor Opera Engiadina ha concertà a Nairs

Suot la bachetta dal manader e dirigent Claudio Danuser ha il Cor Opera Engiadina preschantà i'l Scuol Palace Hotel Nairs ün program multifari cun ouvras classicas. L'auditori ha giodü üna sairada cun musica voluminusa, ligera e preschantada cun ardur.

La Società «Engadiner Operngesellschaft» es gnüda fundada in schner dal 2020 a Puntraschigna sco società d'interess public. Ella promovu la fuorma d'art opera in tuot l'Engiadina e vallas dal süd. Il minz da la società es il Cor Opera Engiadina chi cultiva quella musica cun lur manader e dirigent Claudio Danuser. Davo chi s'ha dat concerts düraunt tuot la stà han ils respunsabels decis d'organisar ün ulterriur concert il Scuol Palace Hotel Nairs.

Quel ha gnü lö in dumengia passada illa sala nöbla. Las bundant 60 chantaduras e chantadurs sun gnüts accumulagnats al clavazin a cua in möd professional dad Eleonora Em. Il manader e dirigent dal cor Claudio Danuser ha dirigì in möd precis e las entradas dal chant dals tocs cun introducziun dal clavazin a cua d'ieran per part difficilas, han però funcziunà fich bain.

Il concert a Nairs

Al concert a Nairs dal Cor Opera Engiadina/Cantolopera han ils preschaints giodü ün program musical fich vast cun ouvras da Giuseppe Verdi, Richard Wagner, George Bizet, Jacques Offenbach, Gioacchino Rossini e George Gershwin. Il dirigent ha eir surtut la lezcha dal pledader in möd simpatic e cun grond savair. Il concert ha cumanzà cul bivgnaint dal dirigent. Chi nu's tratta pro lur fuormaziun d'ün cor cun chantaduras e chantadurs professionals, ha'l dit, «nus vain però istess

Eleonora Em e Claudio Danuser giodan l'applaus merità in occasiun dal concert dal Cor Opera Engiadina a Nairs.

fotografia: Benedict Stecher

ris-chà da preparar ün program fich pretensius e minchatant eir sfadius.» Cumanzà ha il concert cun duos tocs da Giuseppe Verdi cun «Gli arredi festivi» e cun «Va pensiero», ün dals plü cuntshaints tocs da Giuseppe Verdi cun blera melancolia segui d'ün toc da Ri-

chard Wagner chi ha manà tuot ün'otra taimpra illa sala.

Ün program internaziunal

Davo talian e tudais-ch han ils preschaints dudi duos tocs da Jacques Offenbach in lingua francesa. Il concert ha

lura survgni üna modulaziun fluida cun ün toc da George Gershwin, «Porgy ans Bess» cun üna ritmica variada cun leivas dissonanzas chi han pretais gronda concentrasiun dal cor, ma eir dal dirigent. Per chantaduras e chantadurs na professionals üna lezcha pretensiusa. Davo duos tocs ün da Gioacchino Rossini ed ün oter da George Bizet e sco finischun dal concert «Otello» ed «Aida» da Giuseppe Verdi, sco ultima la marcha da triumf. Ils preschaints han giodü ün'ura cun musica classica dals gronds cumpunists in fuorma internaziunala ed adüna accompagnà al clavazin a cua dad Eleonora Em cun grond savair, adattà al cor ed in möd cun üna buna simbiosa tanter clavazin e chant. Claudio Danuser ha lura fat amo ün pa reclama pel Cor Opera Engiadina: «Nus vain blets partecipants da la Svizra Bassa ed eir gliעד indigena da l'Engiadina. Nus fain prouvas per regla mincha quartal üna fin d'eivna ed üna jada l'on ingio cha nus ans chattain düraunt üna mezz'ed ed exercitain pels concertas.» Benedict Stecher/fmr